

Centres de recerca

Centres propis

Laboratori d'Estudis Geofísics Eduard Fontserè (LEGEF)

Centre Català de la Nutrició (CCNIEC)

Càtedra UNESCO de Diversitat Lingüística i Cultural

Laboratori de Fonètica

Centres consorciats

Centre de Terminologia Catalana (TERMCAT)

Centre de Recerca Matemàtica (CRM)

Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals (CREAF)

Centres propis

Laboratori d'Estudis Geofísics

Eduard Fontserè (LEGEF)

Directora: Emma Suriñach Cornet

Coordinadora: M. del Mar Tapia Jiménez

El Laboratori d'Estudis Geofísics Eduard Fontserè (LEGEF) va ésser constituït l'any 1982 i està format per investigadors de diferents institucions amb la finalitat comuna de treballar i divulgar estudis en el camp de les ciències de la Terra. Aquest laboratori centra la seva activitat en l'estudi de la sismicitat i l'estructura interna (litosfera) de Catalunya a partir de les dades de les estacions que gestiona o bé fent servir la informació proporcionada per altres institucions que treballen en el mateix camp.

L'estructura del LEGEF consta d'un director, un col·laborador científic

(que forma part del personal de l'IEC i realitza funcions de secretari i coordinador) i diversos col·laboradors de diferents institucions dins la mateixa àrea de treball. Segons un conveni establert amb la Universitat de Barcelona (UB) el novembre de 1994, els professors, investigadors i becaris de la mateixa universitat adscrits al LEGEF desenvolupen les activitats de recerca al LEGEF i a la UB. Com a laboratori de l'Institut d'Estudis Catalans, el LEGEF té assignat un membre de l'IEC com a ponent.

El LEGEF disposa d'estacions pròpies que tenen la funció de laboratori, instal·lades al túnel del Cadí (CADI) i al monestir de Poblet (POBL), a més de gestionar, per mitjà d'un conveni, l'estació de la CN Vandellòs II (VAN2). D'altra banda, i gràcies a un conveni marc de

cooperació amb la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona (RACAB), gestiona també de manera conjunta amb aquesta institució les estacions digitals que envien senyal a l'Observatori Fabra (FBR i FONT).

Centre Català de la Nutrició (CCNIEC)

Director: Jordi Salas-Salvadó

L'objectiu fonamental del Centre Català de la Nutrició (CCNIEC) és contribuir a l'avenç de la recerca bàsica i aplicada en nutrició i millorar la qualitat de la informació i de la formació nutricional de la societat.

Funcions

Entre les principals funcions del CCNIEC destaquen les següents:

- Coordinar els esforços individuals i col·lectius dels grups d'investigació per a poder resoldre els problemes nutricionals dels ciutadans.
- Fomentar i difondre missatges d'educació nutricional correcta a la població.
- Assessorar les administracions públiques, els mitjans de comunicació, la indústria alimentària i la població en general en temes relacionats amb la nutrició.
- Contribuir a la lluita en contra dels trastorns alimentaris i en contra de l'obesitat.

La seu del Laboratori d'Estudis Geofísics Eduard Fontserè està situada a l'edifici del carrer de M. Aurèlia Capmany de l'Institut d'Estudis Catalans. Trobareu una informació més detallada sobre l'activitat a <http://sisimic2.iec.cat/drupal>.

— Actuar com a element dinamitzador i coordinador de projectes d'investigació bàsica, clínica i epidemiològica relacionats amb la nutrició.

— Desenvolupar iniciatives en el camp de la docència en aspectes relacionats amb la nutrició, en col·laboració amb les universitats.

— Assessorar a les administracions públiques en diferents problemes relatius a la competència i l'exercici professional en l'àmbit de la nutrició clínica.

Organització

Els grups que formen el CCNIEC són els següents:

- Grup de Recerca Nitrogen-Obesitat (Departament de Nutrició i Bromatologia, Universitat de Barcelona).
- Grup de Recerca Nutrició, Alimentació, Creixement i Salut Mental (NUTCRSM) (Facultat de Medicina de Reus, Universitat Rovira i Virgili).
- Grup de Recerca en Nutrició Comunitària (CRENC) (Parc Científic de la Universitat de Barcelona).
- Grup de Recerca en Nutrigenòmica (Universitat Rovira i Virgili).

— Grup Laboratori de Biologia Molecular, Nutrició i Biotecnologia - Nutrigenòmica (Universitat de les Illes Balears).

— Grup d'Estudi de l'Estat Nutricional - Biodisponibilitat d'Elements Minerals (BIONUTEST) (Universitat de València).

— Grup de Recerca Observatori de l'Alimentació (ODELA) (Parc Científic de la Universitat de Barcelona).

— Grup de Recerca Unitat de Trastorns de la conducta alimentària infantajuvenil (Hospital Clínic de Barcelona).

— Grup de Recerca en Nutrició i Fisiologia (Universitat de Barcelona).

— Grup de Recerca Unitat de Nutrició, Medi Ambient i Càncer (UNAC) (Institut Català d'Oncologia - IDIBELL).

— Grup de Recerca Unitat Funcional d'Obesitat (Hospital Clínic de Barcelona).

— Grup de Recerca Fundació Dieta Mediterrània (Fundació Dieta Mediterrània, Barcelona).

— Grup de Recerca Risc Cardiovascular i Nutrició (Institut Municipal d'Investigació Mèdica, Barcelona).

— Grup de Recerca Antioxidants Naturals: Polifenols (Universitat de Barcelona).

— Grup de Recerca en Lípids (IDIBAPS) (Hospital Clínic de Barcelona).

— Grup de Recerca en Nutrigenètica i Genòmica Cardiovascular i de

l'Obesitat (Facultat de Medicina de la Universitat de València).

— Grup de Recerca en Medicina Interna (Hospital Clínic de Barcelona).

— Grup de Recerca Nutrició, Lípids, Genòmica Nutricional i Risc Cardiovascular (Universitat Rovira i Virgili / Hospital Universitari Sant Joan de Reus).

— Grup de Recerca Aspectes Nutricionals i Bromatològics dels Lípids (Universitat de Barcelona).

— Grup de Recerca en Nutrició Comunitària i Estrès Oxidatiu (Universitat de les Illes Balears).

— Grup de Recerca Amines i Poliaminies Bioactives dels Aliments (Universitat de Barcelona).

— Grup de Recerca Antioxidants - Tecnologia de Productes Vegetals (Universitat de Lleida).

— Grup de Recerca Qualitat Nutricional i Tecnològica dels Aliments (Universitat de Barcelona).

— Grup de Recerca Nutrició i Salut Mental (Universitat Rovira i Virgili).

— Grup de Recerca Aromes i Factors de Qualitat de Begudes i Aliments.

— Grup de Recerca Biomarcadors i Metabolòmica Nutricional dels Aliments.

Premis

L'acte de lliurament dels tres premis atorgats tingué lloc a la Sala Prat de la Riba

de l'IEC, el dia 21 de novembre de 2013, amb una introducció a càrrec de Jordi Salas, director del CCNIEC. El Jurat va ser format pels membres de la Junta Permanent del CCNIEC Jordi Salas-Salvadó, Maria Isabel Covas, Lluís Serra, Josep A. Tur i Montserrat Barbany; el director general de Salut Pública de la Generalitat de Catalunya, i el director general d'Alimentació, Qualitat i Indústries Alimentàries de la Generalitat de Catalunya. Presidiren l'acte Joandomènec Ros, president de l'IEC; Carmen Cabezas, subdirectora de Promoció de la Salut de l'Agència de Salut Pública de Catalunya, i Mireia Medina, subdirectora general d'Alimentació, Qualitat i Indústries Agroalimentàries de la Generalitat de Catalunya.

*IV Premi CCNIEC Ramon Turró
en reconeixement d'una trajectòria
d'excel·lència en el camp de la nutrició
(2013)*

El CCNIEC, conscient de la importància que té un correcte estat nutricional de la població, va decidir concedir el premi en reconeixement a la trajectòria vital d'excel·lència en el camp de l'alimentació i la nutrició a Catalunya i els Països Catalans a la professora Rosaura Farré Rovira per la seva dilatada i fructífera trajectòria docent i investigadora en l'àmbit de la nutrició.

*IV Premi CCNIEC a la millor iniciativa
de la indústria alimentària (2013)*

El CCNIEC, conscient de la importància que té la indústria alimentària i la relació amb la nutrició a Catalunya i els Països Catalans, concedeix una distinció a la millor iniciativa en el camp de la innovació en els seus productes, la millora de l'alimentació de la població o l'educació alimentària.

El premi fou atorgat a l'Institut Danone per la promoció de la qualitat de vida dels ciutadans mitjançant la millora dels hàbits alimentaris saludables. La seva actuació es concreta en tres línies principals: el foment de la investigació, el desenvolupament de la formació i la divulgació científica en alimentació, nutrició i salut.

*II Premi CCNIEC Marc Viader
a la innovació en productes
alimentaris (2013)*

S'atorgà al Grup Balfegó pel gran impuls en el finançament, la participació i la realització —conjuntament amb diferents organismes públics— de projectes de recerca per a la sostenibilitat de la tonyina vermella.

Trobareu una informació més detallada sobre l'activitat del CCNIEC a l'adreça <http://www.ccniec.cat>.

Càtedra UNESCO de Diversitat Lingüística i Cultural

Director: Joan A. Argenter i Giralt

Creació de la Càtedra

El 25 de febrer de 2002, la UNESCO i l'IEC signaren el conveni de creació de la Càtedra UNESCO de Llengües i Educació. L'organisme internacional i la institució hoste n'han mantingut la vigència d'acord amb el procediment establert per a la renovació periòdica del conveni. Durant aquest període, la Càtedra UNESCO de Llengües i Educació promoué i cooperà en projectes i activitats orientats a l'etnoeducació, l'objectiu de la qual és l'elaboració de programes escolars basats en la llengua, la cultura i els valors propis d'aquells qui en són destinataris: les comunitats que són desposseïdes d'aquests valors precisament allí on més caldria respectar-los, el sistema escolar.

La Càtedra UNESCO ha contribuït, doncs, en projectes que afecten aspectes que el sistema oficial no preveu, sigui perquè la llei n'és aliena sigui perquè resta inaplicada. Amb data 25 de febrer de 2012, la UNESCO i la institució hoste acorden la conversió de la Càtedra UNESCO de Llengües i Educació en la Càtedra UNESCO de Diversitat Lingüística i Cultural.

Al llarg d'aquests anys, la Càtedra UNESCO ha desenvolupat activitats de diversa mena: organització de cursos de formació, cicles de conferències, congressos

i seminaris internacionals, projectes de recerca i projectes de cooperació, participació en congressos i altres fòrums internacionals, estudis de camp, participació i seguiment de processos de revitalització lingüística, elaboració de publicacions pròpies i contribució en altres obres col·lectives.

Objectius

L'objectiu principal de la Càtedra és l'estudi i la promoció de la diversitat lingüística i cultural, i de les pràctiques adients per al seu manteniment i desenvolupament. En són objectius específics els processos de codificació, estandardització i revitalització lingüístiques; així com la recuperació i el manteniment de pràctiques culturals a través de l'etnoeducació i el manteniment de la llengua patrimonial mitjançant l'aprenentatge i l'ús en el context d'aquestes pràctiques. També la transferència de coneixement envers altres institucions i comunitats immersides en el procés de recuperació d'una llengua.

Amb aquest objectiu, la Càtedra realitza activitats de formació i de difusió, contribueix a projectes de recerca i de cooperació i difon els resultats de la recerca i la intervenció a través de les seves i altres publicacions. En tot moment es guia per la intervenció corresponsable amb els actors locals.

Personal col·laborador

La Càtedra consta de cinquanta-dos col·laboradors externs —professors, confe-

rencians, investigadors, autors— en activitats concretes: vint-i-vuit d'institucions nacionals, vint-i-quatre d'institucions estrangeres.

Entitats col·laboradores

— Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans

— Associated Schools Project Network - Linguapax Schools

— Académie des Langues Kanak, Nouméa (Nova Caledònia)

— Foundation for Endangered Languages (FEL) (Bath, Regne Unit)

— INCLUIR. Instituto para la Inclusión Social y el Desarrollo Humano Asociación Civil (Buenos Aires, Argentina)

— CELIAC (Centro Editorial de Literatura Indígena), Editorial Center for Indigenous Literature, Civic Association (Oaxaca, Mèxic)

— Universitat de les Illes Balears

— Institut für Linguistik, Leipzig
Universität - DOBES Project - VolkswagenStiftung

Activitats de formació

Cooperació amb l'Associated Schools Project Network - Linguapax Schools (Xarxa d'Escoles Associades a la UNESCO - Escoles Linguapax). S'han dut a terme seminaris de formació i d'orientació pedagògica en els valors de la cultura de la pau. L'objectiu ha estat la formació de mestres de primària i secundària en escoles públiques i privades.

Projectes de recerca

L'Arxiu d'Història Oral Joan Miralles (AHOJM)

Dirigit per Joan Miralles, membre de l'IEC i professor de la Universitat de les Illes Balears. L'Arxiu d'Història Oral Joan Miralles «Gent des Pla» és el nom d'un projecte d'història oral que obtingué un ajut de recerca en els premis Ciutat de Palma de 1980. Es tracta d'un conjunt d'entrevistes d'història de vida enregistrades entre 1969 i 1994 que pretenen reconstruir la vida quotidiana dels pobles de la comarca interior des Pla de Mallorca a través de fonts orals. En els primers anys, la gravació es va fer amb un rodet Grundig TK14 L, i després, amb diferents dispositius de casset i vídeo. El material ha estat recentment digitalitzat i la qualitat de so ha estat millorada. Té un corpus de 321 entrevistes, que ocupen aproximadament unes set-centes hores d'enregistrament. Els materials s'han classificat en sis grups temàtics d'acord amb la categoria d'interlocutors o el tema de les gravacions.

El projecte Càtedra UNESCO se centra actualment en un d'aquests grups: els camperols, la gent des Pla (de les terres baixes). L'objectiu és reconstruir la vida quotidiana de la gent en la regió de les terres baixes de Mallorca, que estan lluny de la costa, a través de les fonts orals, complementant-ho amb fonts escrites i imatges. El període abasta des de la Restauració fins a la Guerra Civil Es-

panyola. Els temes són molt variats: història de la vida, el coneixement de la natura, la cultura popular, la cultura popular oral, les pràctiques i les tradicions, les creences i la història local. Les dades en els arxius dels informants seran completades i les entrevistes transcrites seguint els criteris adoptats per la Comissió Tècnica d'Assessorament Lingüístic i la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans. Es construirà una base de dades per a facilitar la recerca a través del material. El material gràfic (per exemple, fotografies antigues i documents escrits, ja siguin manuscrits o no publicats, com a complement de les fonts orals, a més de les últimes imatges de persones o llocs en relació amb l'entrevista) s'inclourà en una publicació convencional amb un CD.

Revitalization of the Baure Language and Culture

Projecte en col·laboració amb l'Institut de Lingüística de la Universitat de Leipzig i dirigit per Swintha Danielsen. El baure pertany a les llengües arawak, una família de llengües indígenes d'Amèrica del Sud i el Carib. Està en greu perill d'extinció i és parlada per una tribu que viu al llarg del riu Baures, un afluent del Guaroque, al nord-est de Bolívia. L'objectiu del projecte ha estat enfortir la llengua per a contribuir que s'utilitzi més en l'entorn escolar i la vida quotidiana. S'ha publicat el llibre *Shi vikoyepin a chinepi / Vamos*

a contar cuentos en baure, que es lliurarà com a material didàctic a les escoles i als membres de la comunitat.

Revitalization of the Indigenous Languages of Oaxaca

En cooperació amb el CELIAC (Centro Editorial de Literatura Indígena), una associació sense ànim de lucre i dirigida per Jesús Salinas. El mixteca és una llengua indígena que es va estendre als estats d'Oaxaca, Pòbala, Guerrero i Tlaxcala, amb gairebé mig milió d'habitants. A causa de les condicions de pobresa extrema, els mixtecs s'han vist obligats a emigrar a les grans àrees urbanes de Mèxic i a algunes zones agrícoles de la Baixa Califòrnia i els Estats Units. El llenguatge s'ha dividit en diverses variants a causa de la fragmentació del territori. L'objectiu del projecte és la revitalització de les llengües indígenes d'Oaxaca mitjançant l'educació dels autors indígenes i la publicació del seu treball. La producció, el disseny i la publicació de llibres escrits per indígenes mexicans en les seves llengües maternes són les tasques actuals. Les publicacions seran edicions bilingües amb traduccions a l'espanyol per a ésser distribuïdes a les escoles i entre la comunitat mixteca a Jicayán. S'està preparant l'edició de l'obra *Ku'va chachi ñivi ñuu chikua'a iyo yatin nduta ñu'u ñuu nduva / Jicayan people's diet on the Oaxaca coast*, de Josefa Leonarda González Ventura.

*Saberes escolars desde la lengua
y la cultura wichi*

S'ha continuat el projecte amb la col·laboració amb INCLUIR (Instituto para la Inclusión Social y el Desarrollo Humano) i dirigit per Virginia Unamuno. El curs 2013-2014 s'ha preparat i s'ha publicat un llibre de contes, de trenta-quatre pàgines, bellament il·lustrat, destinat a nens en edat preescolar i alumnes del primer cicle d'educació primària:

NAVARRETE, Audelina Celis; MERINO, M. Àngels; KEIL, Zulma. *N'ku Ifiveln'uhu*. Buenos Aires: WLH Wichi Lhomet, 2014. [ISBN: 978-987-27941-2-5]

Conferències

— «Intergenerational permeability and cleavages: from parents as agents of language shift to grandparents as a source of knowledge. Catalan: a heritage language in Alghero, Sardinia», per Joan A. Argenter, a la Seventeenth Conference of the

Foundation for Endangered Languages: «Endangered languages beyond boundaries: Community connections, collaborative approaches and cross-disciplinary research», que tingué lloc a la Carleton University (Ottawa, Canadà), el 4 d'octubre de 2013.

— «Comunitats locals d'enclavament: dinàmica de les llengües, cultura, processos sociolingüístics», per Joan A. Argenter. Institut d'Estudis Catalans, 12 de desembre de 2013.

— «Presentació de les activitats de la Càtedra UNESCO de Diversitat Lingüística i Cultural 2012-2014», al Ple de la Secció Filològica de l'IEC, el 19 de maig de 2014.

— «Llenguatge, cognició, cultura», per Joan A. Argenter, en l'acte de cloenda dels cursos 2013-2014 del Servei Lingüístic de la Universitat de les Illes Balears a Can Alcover - Espai de Cultura (Palma), el 23 de maig de 2014.

Laboratori de Fonètica

Director: Daniel Recasens i Vives

El Laboratori de Fonètica de l'Institut d'Estudis Catalans desenvolupa projectes de recerca de fonètica experimental des del 1990 ençà sota la direcció del lingüista Daniel Recasens, i la participació de personal contractat i becaris procedents del camp de l'estadística.

S'ocupa de l'estudi de les característiques articulatòries i acústiques dels dialectes catalans i de les tendències de canvi fonètic i fonològic en català antic i en català actual. També investiga els mecanismes de producció i coarticulació de vocals i consonants del català. Per a dur a terme la recerca disposa d'un equipament per a l'enregistrament i l'anàlisi articulatòria i acústica de sons de parla

(magnetòmetre, electropalatògraf, electroglotògraf, equip Kay Elemetrics) i també està equipat per a preparar tests de percepció i de temps de reacció per a l'avaluació de l'efectivitat de paràmetres acústics en la identificació de fonemes i sons.

Coordina un grup de recerca consolidat de la Generalitat de Catalunya, participa en altres projectes de recerca i organitza el XV Congrés Internacional de Ciències Fonètiques. Els resultats es publiquen en llibres i en revistes de prestigi

en el camp de la fonètica experimental, de la lingüística i de la filologia: *Diachronica*, *Estudis Romànics*, *Journal of the Acoustical Society of America*, *Journal of Phonetics*, *Journal of Speech and Hearing Research*, *Language and Speech*, *Phonetic*, *Speech Communication*.

Trobareu una relació de les publicacions més rellevants i la informació detallada sobre el projecte a l'apartat «Recerca - Centres i laboratoris» del web de l'IEC.